

Randstadprovincie zo gek nog niet

Maarten Allers en Bieuwe Geertsema

COELO (Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden),
Rijksuniversiteit Groningen

Verschenen in Trouw, 8 februari 2013, onder de titel "Provincies kunnen best groter, gemeenten niet".

Het regeerakkoord van het huidige kabinet bevat radicale voornemens met betrekking tot het binnenlands bestuur. Rutte en collega's willen toewerken naar gemeenten van minimaal 100.000 inwoners (ze hebben nu gemiddeld 41.000 inwoners) en provincies moeten fuseren tot landsdelen. Hier is veel kritiek op gekomen. Veel van die kritiek is terecht, maar niet alle.

Gemeenten moeten groter omdat zij anders niet in staat zouden zijn om alle nieuwe taken uit te voeren die het kabinet voor hen in petto heeft. Het gaat om decentralisaties in het sociale domein (jeugdzorg, sociale werkvoorziening, awbz). Hiermee hoopt het kabinet drie vliegen in één klap te slaan: het zou maatwerk mogelijk maken, de betrokkenheid van burgers vergroten en efficiënter zijn.

Maar er zit een rare tegenspraak in dit plan. Om maatwerk mogelijk te maken en dichter bij de burger te staan hevel je taken over naar gemeenten, maar om die taken aan te kunnen moeten gemeenten vele malen groter worden. Die komen dat juist verder van hun burgers af te staan. Dat werkt dus niet. Goedkoper zal het ook niet worden. Gemeenten die fuseerden gingen tot nu toe meer uitgeven, niet minder. Ook blijkt de optimale schaal voor diverse gemeentelijke taken (paspoorten, vuilnisinzameling) ver onder de 100.000 inwoners te liggen. Kortom, het plan om gemeenten radicaal "op te schalen" zou nog eens goed heroverwogen moeten worden. Maar schaalvergroting is niet altijd verkeerd.

Minister Plasterk heeft als speerpunt niet voor niets een ander onderdeel uit het regeerakkoord gekozen: een fusie van Flevoland, Utrecht en Noord-Holland. De weerstand vanuit de betrokken provincies is niet gering. Burgers en bestuurders zeggen zich vooral zorgen te maken over het verlies van identiteit en cultuur. Daarnaast zijn de voorgespiegelde kostenvoordelen twijfelachtig. Toch zou dit plan niet zomaar terzijde moeten worden geschoven.

De kerntaken van provincies liggen op het gebied van verkeer en vervoer, ruimtelijke planning, natuur en economisch beleid. Juist op deze beleidsterreinen vallen de huidige

grenzen van de drie provincies in het geheel niet samen met de schaal van op te lossen problemen. Forensenstromen laten zien dat de Randstadprovincies onderling economisch sterk verweven zijn. Door deze *mismatch* ontstaan vaak hulpstructuren, veelal samenwerkingsverbanden. Dat leidt echter tot troebele verhoudingen – wie gaat waar over? – en stroperige besluitvorming: de befaamde bestuurlijke drukte. In de Randstad is die zonder twijfel het grootst en hier ligt dan ook een steekhoudend argument voor provinciale opschaling. Dat die nieuwe provincie veel groter zou worden dan de rest is geen valide bezwaar. De grootste gemeente is ook 700 keer zo groot als de kleinste.

Buiten de Randstad is veel minder sprake van een mismatch en bijbehorende bestuurlijke drukte. En in provincies als Friesland, Zeeland en Limburg is de culturele identiteit veel meer verbonden aan de provincie dan in de Randstad, waar bijvoorbeeld Amsterdammers en Almeerders elkaar niet als vreemden zien. De argumenten voor fusie zijn dus in de Randstad sterker, terwijl het belangrijkste tegenargument daar juist zwakker is.

Er zitten wel haken en ogen aan dit plan. Niet alles in de te fuseren provincies hoort bij de Randstad. Denk aan Urk en Texel, bijvoorbeeld. De Noordoostpolder zou naar Overijssel kunnen. Maar of Texel met Friesland verenigd kan worden valt te bezien. Een ander punt van aandacht vormen de provinciale vermogens, verkregen uit de verkoop van energiebedrijven. Dat geld zou voorafgaand aan de fusie nog wel eens snel kunnen worden besteed aan projecten op het eigen grondgebied. Dat is geen recept voor een doelmatige besteding van middelen.

Maar dat zijn kanttekeningen. In de kern is de Noordervleugel van Plasterk helemaal geen gek idee. Het gebied Amsterdam – Almere – Utrecht en ommelanden is op de terreinen waar provincies over gaan een logischer eenheid dan de bestaande provincies. Of het goedkoper zal worden, dat weten we niet. Maar effectiever provinciaal beleid is zeker haalbaar, en dat is ook wat waard.